

regio- novosti

broj 25, ožujak 2025.

S A D R Ź A J

REGIO-ANALIZA

Županijske nejednakosti u
bruto domaćem proizvodu

ODABRANI PROJEKTI

Izazovi lokalnog i regionalnog
razvoja u Hrvatskoj (REL12)

REGIO-KONFERENCIJA

2. međunarodna konferencija
CEE-LOC 2024

REGIO-POJMOVNIK

Ekonomija blizine i koncept
„15-minutnog grada“

Održive turističke regije

REGIO-PUBLIKACIJE

Archipelago Tourism Revisited:
Core-Periphery Dynamics after
the Pandemic

Sustainable Regional Development:
Revitalizing Regions through
Innovation

Regional Policy: Theory and Practice

Regionalism and Regional
Self-Government in South-East
Europe

Local Tax Policy in Central and
Eastern Europe: Property Taxation
and Municipal Finance

Čuvajmo okoliš – razmislite prije ispisa ove publikacije!

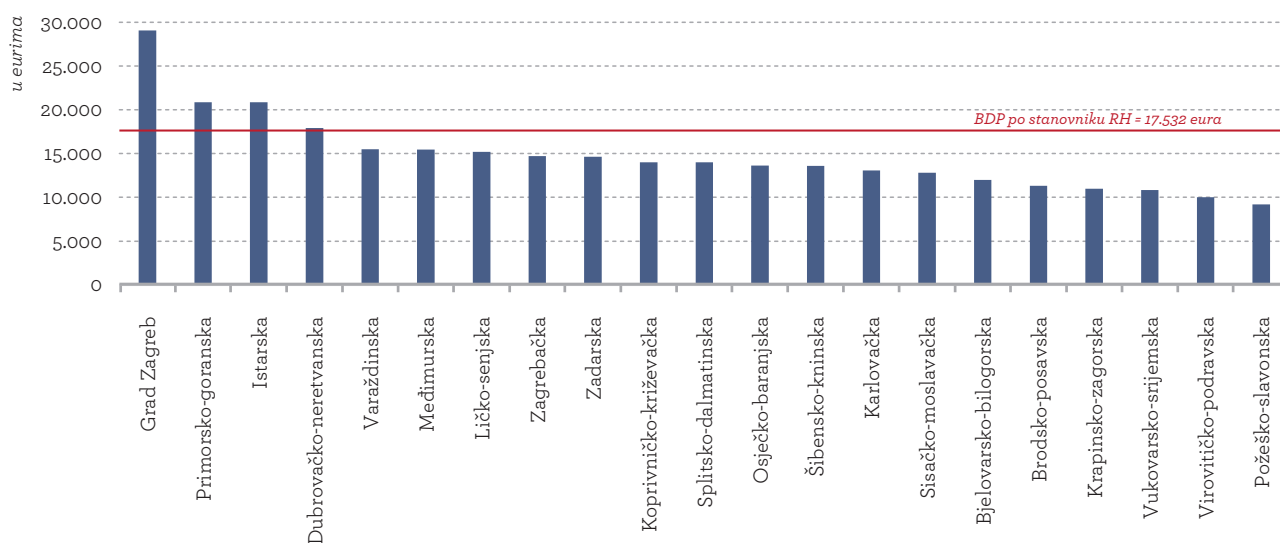
Županijske nejednakosti u bruto domaćem proizvodu

Državni zavod za statistiku redovito u veljači svake godine objavljuje podatke o ostvarenom bruto domaćem proizvodu na razini županija (NUTS3 regija) i na razini NUTS2 regija za tri godine unazad. Prema tim podacima, bruto domaći proizvod (BDP) Republike Hrvatske u 2022. godini iznosio je 67,6 milijardi eura, što u odnosu na prethodnu godinu čini nominalni rast od 16,5 posto, dok je u realnim terminima rast iznosio 7,3 posto. Gledano po županijama, najveći dio BDP-a hrvatskog gospodarstva ostvaruje se u Gradu Zagrebu, čak trećina (33 posto), iza kojeg s udjelima iznad 8 posto slijede Splitsko-dalmatinska (8,8 posto) i Primorsko-goranska županija (8,2 posto). Značajniji doprinos ostvarenju BDP-a bilježe još i Zagrebačka (6,6 posto), Istarska (6 posto) i Osječko-baranjska (5,2 posto)

županija. Riječ je o županijama u kojima se nalaze i najveći hrvatski gradovi, Split koji prema podacima za 2022. godinu broji 159.008 stanovnika, Rijeka sa 106.759 stanovnika, Osijek s 95.546 stanovnika, Velika Gorica sa 61.609 stanovnika i Pula s 52.114 stanovnika. Zajedno s Gradom Zagrebom u tim gradovima živi 32,3 posto stanovništva Republike Hrvatske.

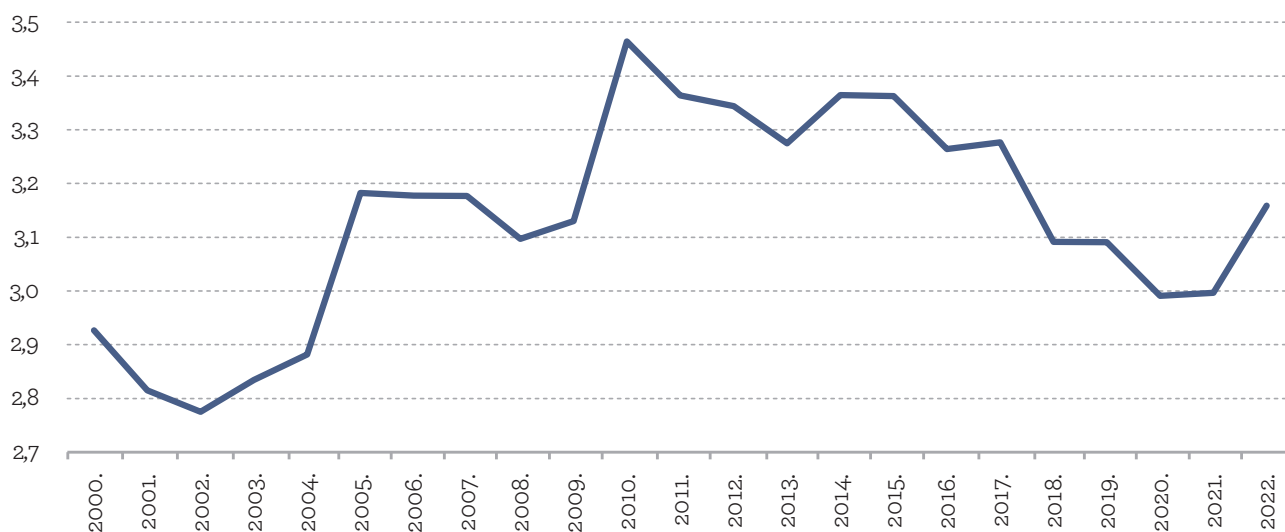
Kako bi se objektivnije usporedila razvijenost županija, županijski BDP stavlja se u omjer s brojem stanovnika (slika 1). BDP po stanovniku ispod nacionalnog prosjeka od 17.532 eura 2022. godine bilježilo je čak 17 županija i kretao se u rasponu od 9.203 eura u Požeško-slavonskoj (52,5 posto nacionalnog prosjeka) do 15.505 eura u Varaždinskoj

Slika 1. BDP po stanovniku, županije i Republika Hrvatska, u eurima, 2022.

Izvor: Izrada autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Slika 2. Omjer između županije s najvećim BDP-om po stanovniku i županije s najmanjim BDP-om po stanovniku, od 2000. do 2022. godine

Izvor: Izrada autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

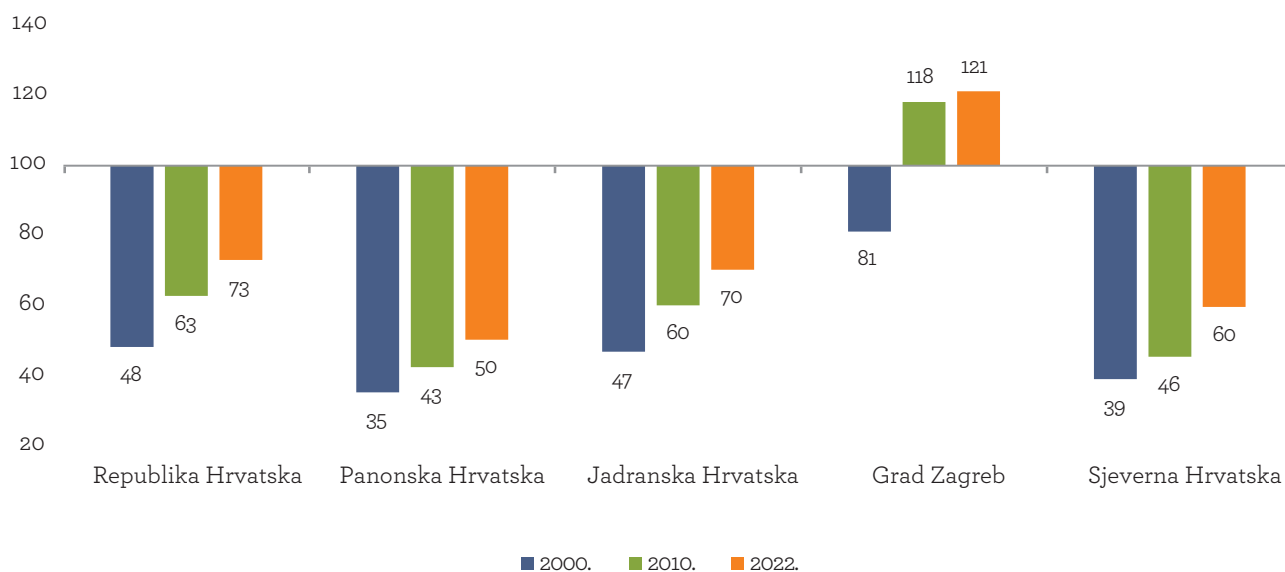
županiji (88,4 posto nacionalnog prosjeka). Pored Požeško-slavonske, županije s najnižim BDP-om po stanovniku bile su i Virovitičko-podravska (10.034 eura, odnosno 57,2 posto nacionalnog prosjeka), Vukovarsko-srijemska (10.814 eura, odnosno 61,8 posto nacionalnog prosjeka) te Krapinsko-zagorska županija (10.988 eura, odnosno 62,7 posto nacionalnog prosjeka). S druge strane, osim Grada Zagreba, koji je s 29.070 eura BDP-a po stanovniku bio za 65,8 posto iznad nacionalnog prosjeka, iznadprosječni BDP po stanovniku 2022. su godine ostvarile samo Primorsko-goranska (20.883 eura, odnosno 19,1 posto iznad nacionalnog prosjeka), Istarska (20.848 eura, odnosno 18,9 posto iznad nacionalnog prosjeka) i Dubrovačko-neretvanska županija (17.916 eura, odnosno 2,2 posto iznad nacionalnog prosjeka).

Na velike međužupanijske razlike u razvijenosti ukazuje i podatak o omjeru najveće i najmanje vrijednosti županijskog BDP-a po stanovniku. Tako je Grad Zagreb 2022. godine bio 3,2 puta razvijeniji

od najmanje razvijene Požeško-slavonske županije. Za usporedbu, ovaj je omjer 2000. godine iznosio 2,9, 2010. godine 3,5, a 2020. godine 3,0 (slika 2). Iz opisanog se ne može izvesti čvrsti zaključak kako se međužupanijske razlike u razvijenosti s vremenom značajno smanjuju, ali se može ustvrditi da im najvećim dijelom pridonose ekstremne vrijednosti zabilježene u Gradu Zagrebu.

Gledano na razini statističkih NUTS2 regija (tu je riječ o četiri regije: Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska), najniži BDP po stanovniku 2022. godine bilježi Panonska Hrvatska, u iznosu od 12.084 eura, što je 31,1 posto ispod nacionalnog prosjeka. Zatim slijedi Sjeverna Hrvatska koja s BDP-om od 14.320 eura po stanovniku za nacionalnim prosjekom zaostaje za 18,3 posto. Prosječni stanovnik Jadranske Hrvatske istovremeno ostvaruje BDP od 16.876 eura, što je za svega 3,7 posto niže od nacionalnog prosjeka, dok je iznadprosječni BDP po stanovniku, od 29.070 eura, ostvaren jedino u Gradu Zagrebu (koji je ujedno i

Slika 3. Bruto domaći proizvod po stanovniku prema paritetu kupovne moći, Republika Hrvatska i NUTS2 regije (EU-27 = 100), 2000., 2010. i 2022.

Izvor: Izrada autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

NUTS3 regija). Gotovo dvije trećine (65,4 posto) BDP-a Republike Hrvatske ostvaruje se u Gradu Zagrebu i Jadranskoj Hrvatskoj, dok Panonska Hrvatska u stvaranju nacionalnog BDP-a sudjeluje s 18, a Sjeverna Hrvatska sa 16,6 posto.

U pogledu konvergencije prema gospodarstvu Europske unije (EU-27), u razdoblju od 2000. do 2022. godine zabilježena je konvergencija i cjelokupnog

hrvatskog gospodarstva i NUTS2 regija prema prosjeku EU-27 (slika 3). Dok je BDP po stanovniku Republike Hrvatske 2000. godine iznosio 48 posto prosjeka EU-27, 2022. godine on iznosi 73 posto prosjeka EU-27. Gledano na razini NUTS2 regija, najbržu konvergenciju bilježi Sjeverna Hrvatska, dok se najsporije prosjeku EU-27 približava Panonska Hrvatska. ■

Projekt „Izazovi lokalnog i regionalnog razvoja u Hrvatskoj (RELI2)“

Projekt „**Izazovi lokalnog i regionalnog razvoja u Hrvatskoj (RELI2)**“ usmjeren je na istraživanje ekonomskih, društvenih, tehnoloških i institucionalnih aspekata lokalnog i regionalnog razvoja. U središtu istraživanja su lokalne i/ili regionalne jedinice u Hrvatskoj, a istraživanje se provodi kroz tri komponente. Prva komponenta obuhvaća istraživanje nejednakosti između lokalnih i/ili regionalnih jedinica u Hrvatskoj u obavljanju javnih funkcija. Druga komponenta obuhvaća utvrđivanje nejednakosti između lokalnih i/ili regionalnih jedinica u Republici Hrvatskoj u primjeni novih tehnologija u upravljanju lokalnim i/ili regionalnim problemima. Treća komponenta obuhvaća istraživanje veze između inovacija, održivosti i lokalnog razvoja.

Ciljevi projekta su:

- istražiti ekonomske, društvene, tehnološke i institucionalne aspekte lokalnog i regionalnog razvoja u Hrvatskoj
- povećati znanstvenu produktivnost suradnika kroz objavu radova (s otvorenim pristupom)
- povećati međunarodnu vidljivost istraživanja i istraživača
- povećati kompetencije / stručna znanja / vještine suradnika iz područja ekonomije, statistike ili nekog određenog područja usavršavanjima povezanim s područjima istraživanja.

Projekt „Izazovi lokalnog i regionalnog razvoja u Hrvatskoj (RELI2)“ prati Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih Republike Hrvatske te je financiran sredstvima iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.–2026. – NextGenerationEU. Provodi se u razdoblju od 1. siječnja 2024. godine do 31. prosinca 2027. godine, a projektni tim čine istraživači Ekonomskog instituta, Zagreb – dr. sc. Ivana Rašić, voditeljica projekta, dr. sc. Tanja Broz, Dorian Fildor, dr. sc. Dubravka Jurlina Alibegović, dr. sc. Željka Kordej-De Villa i dr. sc. Sunčana Slijepčević.

Članovi projektnog tima sudjelovali su na međunarodnim skupovima na kojima su prezentirali svoje radove.

Tako je dio projektnog tima sudjelovao na 63. kongresu udruženja European Regional Science Association (ERSA) koji je održan na otoku Terceira u Portugalu od 26. do 30. kolovoza 2024. Tom su prigodom prezentirana dva rada: Rašić, Ivana, „Spatial patterns of creative and cultural industries (CCI) in Croatia“ i Kordej-De Villa, Željka i Mervar, Andrea, „Tourism Competitiveness and Environmental Quality: A review“.

Dr. sc. Tanja Broz sudjelovala je od 4. do 5. travnja 2024. u Washingtonu (SAD) na 35. međunarodnoj RAIS konferenciji društvenih i humanističkih znanosti na kojoj je prezentirala rad naslova:

„The Efficiency of Public Guarantee System in a Post-Transition Country: A Case of Croatia“.

Tijekom prve godine istraživanja suradnici na projektu sudjelovali su na radionicama, seminarima i radnim sastancima na kojima su raspravljani rezultati istraživanja. Tako je dr. sc. Dubravka Jurlina Alibegović sudjelovala od 2. do 5. svibnja 2024. godine na sastanku i radionici na Sveučilištu u Ghentu. Dr. sc. Tanja Broz sudjelovala je od 4. do 8. studenoga 2024. godine na seminaru „Fintech Market Development and Policy Implications“ u organizaciji Joint Vienna Institute i Međunarodnog monetarnog fonda koji je bio usmjeren na razumijevanje novih financijskih tehnologija (FinTech) i područja koja se posljednjih godina ubrzano razvijaju: fintech plaćanja, fintech financiranje, kriptoomovina i decentralizirane financije, kao i na raspravu o rizicima koji proizlaze iz razvoja financijske tehnologije u tim područjima te njihovim utjecajima na različite politike, među ostalima i one koje se odnose na regionalni razvoj. Dr. sc. Dubravka Jurlina Alibegović i dr. sc. Sunčana Slijepčević sudjelovale su od 22. do 24. studenoga 2024. godine na radionici i radnom sastanku na Sveučilištu Palacký u Olomoucu.

Tijekom prve godine istraživačkog rada na projektu članovi projektnog tima povećavali su svoje stručne kompetencije i znanja sudjelovanjem na tečajima i edukacijama. Voditeljica projekta, dr. sc. Ivana Rašić, sudjelovala je na tečaju primijenjene ekonometrije „Panel Data Econometrics and Causal Analysis“ koji se odvijao od 10. do 14. lipnja 2024. na Ekonomskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, a dr. sc. Sunčana Slijepčević sudjelovala je od 12. do 16. veljače 2024. godine na *online* edukaciji pod nazivom „Hybrid Winter School: Introduction to Statistics with R“ koju je organiziralo Sveučilište UCL (University College London) – Centre for Applied Statistics Courses (CASC).

Kao proizvodi prve godine rada na projektu objavljena su i dva znanstvena rada:

Slijepčević, Sunčana; Broz, Tanja; Rašić, Ivana (2024). The Capacities and Sustainability of Croatian Cities in Performing Municipal Services. *Sustainability*, 16(17), 7277. <https://doi.org/10.3390/su16177277>

Swianiewicz, Paweł; Łukomska, Julita; Jurlina Alibegović, Dubravka; Kalcheva, Desislava (2024). The size of the size effect. The impact of splits of municipalities on the performance of local governments in Bulgaria, Croatia and Poland. *Local Government Studies*, objavljeno online: 16. studenoga 2024. <https://doi.org/10.1080/03003930.2024.2427237>

Oba objavljena rada dostupna su u otvorenom pristupu.

Projekt ima mrežnu stranicu sa svim osnovnim podacima o projektu, projektnom timu i znanstvenim aktivnostima na hrvatskom i engleskom jeziku koja se redovito ažurira relevantnim informacijama: <https://www.eizg.hr/projekti/aktualni-projekti/izazovi-lokalnog-i-regionalnog-razvoja-u-hrvatskoj-reli2/6601> ■

**Financira
Europska unija**
NextGenerationEU

Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije. Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.

2. međunarodna konferencija CEE-LOC 2024: Local Government Studies in Central and Eastern Europe

Suradnici na projektu „Izazovi lokalnog i regionalnog razvoja u Hrvatskoj (RELI2)“, zajedno s kolegama s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, u prvoj su godini provedbe projekta organizirali 2. međunarodnu konferenciju CEE-LOC 2024: Local Government Studies in Central and Eastern Europe, koja je održana 26. i 27. rujna 2024. godine u Ekonomskom institutu, Zagreb. Na konferenciji su sudjelovali članovi projektnog tima prezentirajući rezultate istraživanja o kapacitetima hrvatskih gradova u pružanju gradskih usluga. Cilj dvodnevne konferencije bio je okupiti predstavnike akademske i istraživačke zajednice iz srednje i istočne Europe koji su zainteresirani za istraživanje lokalne samouprave te diskutirati prezentirane znanstvene radove koji proučavaju različite

dimenzije djelovanja lokalne samouprave, odnose sa središnjom razinom vlasti i javne politike za koje su odgovorne lokalne samouprave u srednjoj i istočnoj Europi. Na konferenciji je prezentirano više od 30 znanstvenih radova na teme lokalnih financija, lokalnih izbora, spajanja i suradnje između lokalnih jedinica, lokalnih javnih usluga, političkih stranaka i lokalnih odluka, lokalnog razvoja i upravljanja i brojne druge.

Više informacija o konferenciji i programu konferencije dostupno je na mrežnim stranicama (<https://eizg.hr/odrzan-1-dan-skupa-2nd-cee-loc-conference-2024-local-government-studies-in-central-and-eastern-europe/6915>). ■

Ekonomija blizine i koncept „15-minutnog grada“

Ekonomija blizine je ekonomski model koji se temelji na nekoliko načela kojima je cilj poticanje održivih i lokaliziranih ekonomskih sustava usmjerenih na čovjeka. To uključuje lokalizam i regionalnu otpornost, smanjenje utjecaja na okoliš, socijalnu ekonomiju i angažman zajednice, decentralizaciju, urbani dizajn usmjeren na čovjeka, ekonomsku lokalizaciju i kraće lance opskrbe, te održivost i kružnu ekonomiju.

Ekonomija blizine naglašava podršku lokalnim ekonomijama poticanjem regionalne proizvodnje i potrošnje. Smanjivanjem udaljenosti između proizvođača i potrošača, cilj je smanjiti ovisnost o globalnim lancima opskrbe, potičući ekonomsku samodostatnost i otpornost lokalnih ekonomija. Skraćivanjem lanaca opskrbe doprinosi se transparentnosti te smanjenju ranjivosti na vanjske ekonomske šokove i omogućuje se potrošačima bolje razumijevanje podrijetla proizvoda koje kupuju.

Jedan od glavnih pokretača ekonomije blizine je i minimiziranje štete za okoliš. Kraći lanci opskrbe i lokalizirana proizvodnja smanjuju emisije povezane s prijevozom, smanjuju otpad i promiču održive prakse. To doprinosi smanjenju ugljičnog otiska povezanog s proizvodnjom dobara i usluga. Ekonomija blizine uvažava i načela cirkularne ekonomije, a podržavanjem lokalnih inicijativa potiče i održivije prakse upravljanja resursima.

Ekonomija blizine ističe značaj društvenih odnosa, uključivanja zajednice i kooperativnih modela. To uključuje podršku socijalnim poduzećima i

poduzećima s pozitivnim društvenim ili okolišnim utjecajem.

Promicanjem lokalne proizvodnje i potrošnje, ekonomija blizine nastoji decentralizirati ekonomske aktivnosti, čime se pomaže ravnomjernijem razvoju regija i zajednica.

Ekonomija blizine tijesno je povezana s konceptom gradova izgrađenih za ljude, a ne za automobile ili korporacije. U središtu je stvaranje gradskih prostora pogodnih za pješaćenje i vožnju biciklom, što se često povezuje s konceptom „15-minutnog grada“.

Koncept „15-minutnog grada“ je urbanistički pristup koji naglašava ideju stvaranja gradova u kojima stanovnici većini svojih svakodnevnih potreba (poput posla, kupovine, obrazovanja, zdravstvene skrbi i rekreacije) mogu pristupiti unutar 15 minuta pješaćenja ili vožnje biciklom od svojih domova. Ovaj koncept ima za cilj i smanjenje ovisnosti o automobilima te poboljšanje lokalne pristupačnosti. Skraćivanje vremena putovanja na posao, kao i vremena potrebnog za ispunjavanje osnovnih potreba poboljšava kvalitetu života građana. U konceptu „15-minutnog grada“ urbani prostori trebaju sadržavati tzv. mješovite zone – stambene, komercijalne, rekreacijske – koje omogućuju građanima da žive, rade i uživaju u slobodnom vremenu unutar istog područja. Fokusiranje na pristupačne javne prostore, zelene površine i mogućnosti aktivnog prijevoza doprinosi boljem fizičkom i mentalnom zdravlju, snažnijim zajednicama i poboljšanoj kvaliteti života.

Ovaj koncept stekao je značajnu pažnju posljednjih godina, osobito kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19, koja je istaknula potrebu za otpornijim i samodostatnijim urbanim prostorima. Gradovi poput Pariza, Melbournea i Portlanda počeli su uključivati elemente „15-minutnog grada“ u svoje strateške dokumente i razvojne planove.

Koncept ekonomije blizine još uvijek se razvija, a autori iz različitih disciplina doprinose njegovu razvoju. Kao jednog od najznačajnijih autora u ovom području možemo istaknuti fizičara Geoffreyja Westa koji istražuje kompleksne sustave i urbanu dinamiku. Njegova knjiga *Scale: The Universal Laws of Life and Death in Organisms, Cities, and Companies* tijesno je povezana s ekonomijom blizine, posebno u pogledu dizajniranja gradova i ekonomskih sustava.

U području urbanih istraživanja i ekonomske geografije značajan je doprinos Richarda Floride, koji u knjizi *The Rise of the Creative Class: And How It's Transforming Work, Leisure, Community and Everyday Life* analizira koncept kreativnih gradova i ulogu lokalnih ekonomija u poticanju inovacija.

Urbanistica Jane Jacobs jedna je od ključnih autora u području urbanističke teorije. Njeno djelo *The Death and Life of Great American Cities* kapitalno je djelo o urbanističkom planiranju koje ističe značaj lokalnih ekonomskih sustava.

Geograf David Harvey analizira utjecaj kapitalizma na urbani prostor, a svojim radovima *The Condition of Postmodernity* i *A Brief History of Neoliberalism* izravno doprinosi razumijevanju ekonomije blizine i lokalnih ekonomskih modela.

Ekonomist Tim Jackson u svom se radu fokusirao na prijelaz prema održivom gospodarstvu, a njegova knjiga *Prosperity Without Growth: Foundations for the Economy of Tomorrow* istražuje rješenja izvan modela ekonomskog rasta i značaj samoodrživih ekonomskih sustava.

Literatura:

Florida, R. (2002). *The rise of the creative class: And how it's transforming work, leisure, community and everyday life*. Basic Books.

Harvey, D. (1990). *The condition of postmodernity*. Blackwell Publishers.

Harvey, D. (2005). *A brief history of neoliberalism*. Oxford University Press.

Jackson, T. (2017). *Prosperity without growth: Foundations for the economy of tomorrow*. Routledge.

Jacobs, J. (1992). *The death and life of great American cities*. Vintage books.

West, G. (2017). *Scale: The universal laws of life and death in organisms, cities, and companies*. Penguin Books.

Održive turističke regije

Održive turističke regije predstavljaju geografska područja koja razvijaju turizam uz istovremeno očuvanje okoliša, podršku lokalnim zajednicama i dugoročnu ekonomsku održivost (Baloch et al., 2022). Ovaj koncept proizlazi iz potrebe za ravnotežom između ekonomskih koristi turizma i zaštite prirodnih i kulturnih resursa. Prema Streimikiene et al. (2020), održivi turizam mora osigurati visoku razinu zadovoljstva turista, istovremeno povećavajući njihovu svijest o održivosti te promovirajući prakse koje smanjuju negativne utjecaje turizma. Ključni elementi održivog razvoja turističkih regija trebali bi uključivati integraciju ekoloških standarda koji omogućavaju smanjenje emisija ugljičnog dioksida, racionalno upravljanje resursima i razvoj inovativnih turističkih proizvoda koji doprinose očuvanju okoliša uz funkciju poboljšavanja kvalitete života lokalnog stanovništva te budućih naraštaja koji će živjeti na tom području.

Održive turističke regije u Hrvatskoj

Održivost u turizmu postaje nezaobilazna karakteristika koja omogućava smanjenje utjecaja na okoliš, ali i efikasnije upravljanje potrošnjom energije. U Hrvatskoj, koja je poznata po svom prirodnom bogatstvu, održivi turizam postaje sve važnija dimenzija razvoja turističkih destinacija.

Kroz integraciju ekoloških, društvenih i ekonomskih praksi, nekoliko regija u zemlji uspješno razvija turizam koji ne samo da zadovoljava potrebe posjetitelja, već i čuva okoliš, podržava lokalne zajednice i smanjuje negativne utjecaje turizma. Dva izabrana primjera koji ilustriraju održive inicijative su Istra te Nacionalni park Plitvička jezera.

Istra: eko-agroturizam i biciklističke rute

Istra je regija koja je prepoznata po svojoj bogatoj kulturnoj baštini i prirodnim ljepotama. Međutim, Istra se još ističe zbog razvoja eko-agroturizma. Ovaj oblik turizma omogućuje posjetiteljima da uživaju u prirodi, dok istovremeno podupiru lokalne poljoprivrednike i očuvanje tradicije. Poljoprivredne farme i vinogradi u Istri postali su popularna destinacija za turiste koji žele doživjeti autentičan doživljaj života na selu, uživajući u ekološkim proizvodima, poput maslinovog ulja i vina. Pojavljuje se trend u kojem turistima više nije glavni cilj posjećivati glavne i poznate lokacije, već svoje slobodno vrijeme posvetiti odmoru u prirodi, izvan žamora užurbanog urbanog života.

Biciklističke rute u Istri predstavljaju značajan doprinos održivom turizmu¹. Razvijene su mnoge biciklističke staze koje povezuju naselja, vinograde, maslinike i prirodne ljepote². Ovaj oblik turizma ne

¹ Turistička zajednica grada Poreča, <https://www.myporec.com/hr/sto-raditi/aktivnosti/biciklizam/bike-staze>

² Rocca Riviera, <https://roccariviera.hr/hr/biciklom-kroz-istru/>

samo da omogućava posjetiteljima da istraže Istru na ekološki prihvatljiv način, već smanjuje emisiju CO₂ i potiče fizičku aktivnost, što doprinosi zdravlju i dobrobiti posjetitelja. Iako se ova infrastruktura gradi zbog turizma, ona ostaje u nasljeđe budućim generacijama i na korištenje ljudima koji tamo žive te na taj način omogućava zdraviju svakodnevicu.

Nacionalni park Plitvička jezera: postavljanje novih ekoloških standarda

Nacionalni park Plitvička jezera, jedna od najpoznatijih prirodnih ljepota Hrvatske, uvršten na UNESCO-ov popis svjetske baštine, postao je uzor održivog turizma. Zaštita Plitvičkih jezera zahtijeva primjenu strogih ekoloških i održivih praksi. Jedna od najvažnijih inicijativa je ograničenje broja posjetitelja koji mogu ući u park u jednom danu. Na ovaj način sprječava se prekomjerna posjećenost i negativan utjecaj na ekosustav, čime se omogućava očuvanje prirodnog okoliša za buduće generacije. Također, pokrenute su razne inicijative kao što su uvođenje LED rasvjete, nabavka električnih vozila i brodova te razvijanje sustava rezervacija za kontrolu masovnog turizma³.

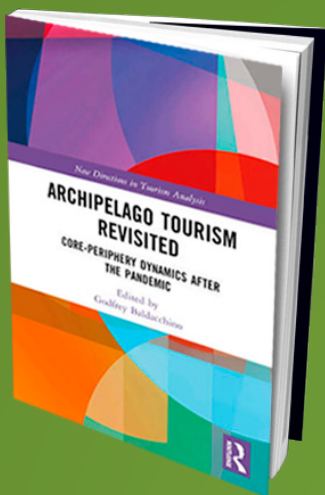
Hrvatske regije počele su prepoznavati održive prakse kao strategiju kojom mogu privlačiti turiste koji su spremni i platiti više, a zauzvrat smanjiti svoj negativni utjecaj na okoliš. Također, infrastruktura, održive prakse, kao i koristi nastale primjenom održivih praksi, ostaju na korištenje budućim generacijama i građanima koji trenutno žive na tom području. Spomenute prakse samo su neke od primjera kako se može razvijati održivi turizam koji ne ugrožava prirodne resurse, nego ih čuva i podržava lokalne zajednice. Ove regije ne samo da pružaju posjetiteljima nezaboravna iskustva, nego i osiguravaju da turizam bude održiv dugoročno, čime postavljaju standarde za budući razvoj turizma u Hrvatskoj.

Literatura:

Baloch, Q. B., Shah, S. N., Iqbal, N., Sheeraz, M., Asadullah, M., Mahar, S., & Khan, A. U. (2022). Impact of tourism development upon environmental sustainability: A suggested framework for sustainable ecotourism. *Environmental Science and Pollution Research*, 30(3), 5917–5930. <https://doi.org/10.1007/s11356-022-22496-w>

Streimikiene, D., Svagzdiene, B., Jasinskas, E., & Simanavicius, A. (2020). Sustainable tourism development and competitiveness: The systematic literature review. *Sustainable Development*, 29(1), 259–271. <https://doi.org/10.1002/sd.2133> ■

³ Plitvički vjesnik, <https://www.plitvickivjesnik.hr/vijesti/nacionalni-park-plitvicka-jezera-primjer-odrzivosti-u-hrvatskom-turizmu>

Archipelago Tourism Revisited: Core-Periphery Dynamics after the Pandemic

Baldacchino, Godfrey (Ur.). (2024). *Archipelago Tourism Revisited: Core-Periphery Dynamics after the Pandemic*. Routledge. ISBN 9781003451037; [Poveznica](#)

Ova knjiga istražuje dinamiku međuotočnog/otočno-otočnog turizma – također poznatog kao arhipelaški turizam – u vrijeme postpandemijskog razdoblja. Knjiga obiluje ilustrativnim kartama i dijagramima te propituje jesu li ili nisu razvijeni novi pristupi, kako bi se izbjeglo ponavljanje grešaka iz prošlosti i započelo korištenje održivijeg poslovnog modela otočnog turizma. Proučava kako se tijekom pandemije promijenio političko-ekonomski odnos između glavnog i vanjskih otoka te istražuje je li ta promjena imala utjecaja na trenutnu politiku usmjerenu na otočni turizam. Knjiga pridonosi razumijevanju dinamike središta i periferije u turizmu arhipelaga. *Željka Kordej-De Villa i Nenad Starc iz Ekonomskog instituta, Zagreb* (s Anicom Čukom) koautori su poglavlja „Covid-19 and Post-Covid Times in the Croatian Archipelago“ (str. 27–46) u kojem razmatraju značajke turizma u hrvatskom arhipelagu za vrijeme i nakon pandemije bolesti COVID-19 te analiziraju kriterije bliskog, udaljenog, velikog i malog otoka i kako ti kriteriji djeluju na odnos središta i periferije. Istraživanje su zaključili spoznajom da neravnomjerna administrativna podjela, koja ne dopire do malih otoka, te činjenica da općine i gradovi na odgovarajući način ne brinu o turizmu na malim otocima, stavljaju male otoke u nepovoljan položaj, osobito u odnosu na veći otok. Knjiga će biti zanimljiva studentima, istraživačima, kreatorima javnih politika i akademskoj zajednici kojoj je područje interesa strateško planiranje i razvoj turizma, održivost, otočna politika i razvoj otoka.

Sustainable Regional Development: Revitalizing Regions through Innovation

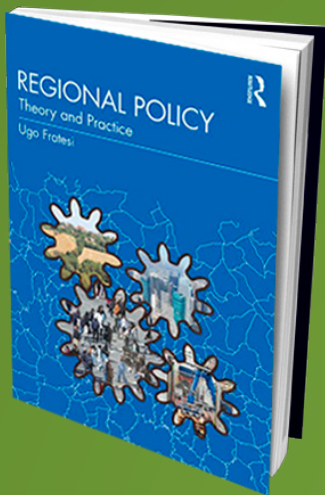
Clair, Michael P. (2025). *Sustainable Regional Development: Revitalizing Regions through Innovation*. Routledge. ISBN 9781032519869; [Poveznica](#)

Knjiga počinje premisom da je u današnjoj ekonomiji temeljenoj na znanju inovacija ključna, no čini se da se to događa samo u većim urbanim središtima.

Čini se da manji centri i periferne regije mogu očekivati pad i irelevantnost, ali to ne mora biti tako. Gdje god postoje ljudi, postoji i potencijal za inovacije.

Ova knjiga pokazuje da inovatore ne nalazimo samo među izumiteljima i poduzetnicima. Knjiga identificira različite kategorije kreatora i različite načine smišljanja ideja. Objasnjava kako prosuditi treba li slijediti ideju ili ne i razmatra korake potrebne da se ideja pretvori u inovaciju. Mnoge periferne zajednice i regije diljem svijeta u kojima nije bilo razvoja ponovno su oživjele na različite načine kreativnošću i inovativnošću. Ova knjiga donosi ideje koje će pomoći svakoj regiji da osmisli svoj razvoj na inovativan način. Međutim, za oživljavanje regije nije dovoljno imati nekoliko pojedinaca s dobrim idejama. Stoga, ova knjiga ukazuje koliko su učinkoviti lideri potrebni za poticanje kreativnih aktivnosti i koordinaciju potrebnih resursa da bi se kreativne ideje pretvorile u inovacije. Knjiga je namijenjena studentima, znanstvenicima i istraživačima ekonomskog, regionalnog, društvenog i održivog razvoja, inovacija, javnih politika i ekonomske geografije, kao i praktičarima i kreatorima javnih politika koji se bave regionalnim razvojem i regionalnim inovacijskim politikama.

Regional Policy: Theory and Practice

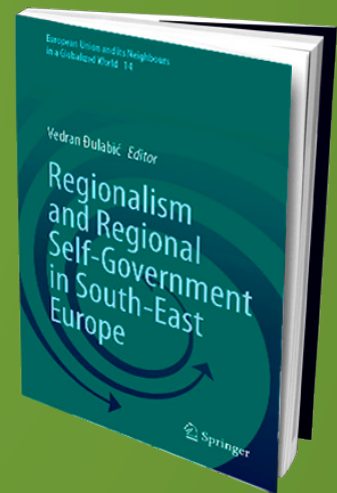
Fratesi, Ugo. (2024). *Regional Policy: Theory and Practice*. Routledge. ISBN 9780815364085; [Poveznica](#)

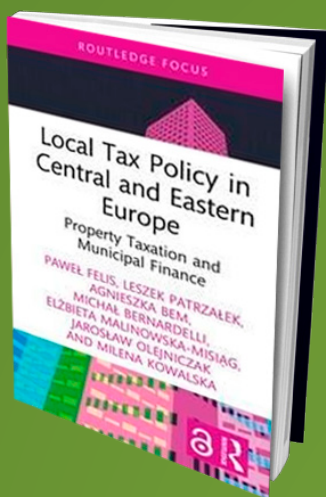
Regionalna politika jedno je od ključnih oruđa svake vlade za promicanje društveno-ekonomskog prosperiteta u zemlji. Dolazi u mnogim oblicima i može se koristiti za postizanje ciljanog razvoja slabijih i jačih regija. Ova knjiga pruža sveobuhvatan i sustavan uvid u regionalnu politiku, baveći se temeljnim teorijama, promatrajući suvremene izazove u praksi i proučavajući regionalnu politiku diljem svijeta. Strukturirana u četiri dijela, knjiga započinje istraživanjem karakteristika, ciljeva i objašnjenja regionalne politike. Drugi dio posvećen je pitanjima provedbe i instrumentima koji su na raspolaganju donositeljima javnih politika za intervenciju. Treći se dio bavi evaluacijom regionalne politike, kao i statistikom i modeliranjem u kreiranju politike. Konačno, knjiga govori o tome kako se regionalna politika primjenjuje u različitim kontekstima. Svako poglavlje sadrži primjere iz stvarnog života o temama regionalne politike i posebno naglašava dodatne teme za napredne čitatelje. Svojom širokom pokrivenošću tema u području regionalne politike, ova je knjiga vrijedan resurs za napredne studente, istraživače i praktičare u regionalnoj politici, regionalnoj ekonomiji, ekonomskoj geografiji, planiranju i javnoj politici.

Regionalism and Regional Self-Government in South-East Europe

Dulabić, Vedran (Ur.). (2024). *Regionalism and Regional Self-Government in South-East Europe*. Springer. ISBN 9783031689451; [Poveznica](#)

U središtu promatranja ove knjige je regionalna razina vlasti u zemljama jugoistočne Europe, posebno u zemljama nasljednicama bivše Jugoslavije (Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina, Srbija, Crna Gora, Kosovo i Sjeverna Makedonija). Koristeći istraživačke metode iz područja prava, javne uprave i političkih znanosti, knjiga analitički istražuje pitanja regionalne samouprave u navedenim zemljama, od kojih svaka ima specifične probleme s kojima se mora nositi. Riječ je o kontroverznoj raspravi o teritorijalnom restrukturiranju u Hrvatskoj, složenom institucionalnom sustavu u Bosni i Hercegovini, suočavanju s teritorijalno koncentriranim etničkim manjinama u Srbiji, Kosovu i Sjevernoj Makedoniji, kao i o pitanju male veličine i nepostojanja regionalnih sila u Sloveniji i Crnoj Gori. Osim uvodnog (metodološkog) i zaključnog (sinteza, trendovi i problemi za daljnja istraživanja) poglavlja, knjiga sadrži poglavlja o zemljama koja su napisali stručnjaci iz pojedine zemlje u regiji koji slijede istu strukturu poglavlja, što omogućuje usporedbe. Osim toga, knjiga sadrži analizu nekoliko međusektorskih pitanja, kao što su položaj etničkih manjina i njihova teritorijalna (regionalna) koncentracija i institucionalna zastupljenost u sustavu lokalne i regionalne samouprave, analizu regionalnih političkih stranaka i pokreta i analizu položaja i međudjelovanja dekoncentrirane državne uprave i regionalne samouprave u analiziranim zemljama. Knjiga će naći čitatelje među istraživačkom, akademskom i stručnom zajednicom kojoj je istraživački i stručni interes usmjeren na tematiku regionalne razine vlasti, studentima preddiplomskih i diplomskih studijskih programa usmjerenih na regionalnu politiku i organizacijama civilnog društva koje se bave praćenjem mjera usmjerenih na poticanje regionalnog razvoja. Konačno, knjiga se može preporučiti kao zanimljivo štivo nositeljima planiranja i provođenja regionalne razvojne politike.

Local Tax Policy in Central and Eastern Europe: Property Taxation and Municipal Finance

Felis, Paweł, Patrzalek, Leszek, Bem, Agnieszka, Bernardelli, Michał, Malinowska-Misiąg, Elżbieta, Olejniczak, Jarosław, Kowalska, Milena. (2025). *Local Tax Policy in Central and Eastern Europe: Property Taxation and Municipal Finance*. Routledge. ISBN 9781003530503; [Poveznica](#)

OTVORENI PRISTUP

Složenost lokalnog oporezivanja nekretnina u srednjoj i istočnoj Europi u središtu je pozornosti ove knjige. Knjiga pruža detaljnu analizu različitih pristupa u oporezivanju nekretnina koji se primjenjuju u cijeloj regiji. Ova knjiga s otvorenim pristupom istražuje povijesne korijene i evoluciju lokalnog poreza na nekretnine, njegovu važnost u fiskalnoj politici na općinskoj razini i njegov utjecaj na lokalne zajednice u Poljskoj, Mađarskoj, Rumunjskoj, Češkoj i Slovačkoj. U knjizi su analizirani motivi i modeli kojima se općinske vlasti služe u obračunu poreza na nekretnine i razmatra se jesu li oni primarno fiskalni alat vezan uz proračunske prihode ili poticaji budućeg rasta s ciljem jačanja lokalnog socioekonomskog razvoja. Također se u knjizi istražuje natječu li se općine sa susjednim entitetima u oporezivanju i u kojoj mjeri politički ciklus i ispunjavanje zahtjeva i očekivanja birača igraju ulogu u oporezivanju nekretnina. Knjiga je namijenjena čitateljima koji se bave ekonomikom javnog sektora, javnim financijama, poreznom politikom, pravom, lokalnom samoupravom, kao i srednjom i istočnom Europom. Mogla bi biti zanimljiva i stručnjacima, pa i širokoj javnosti, u Hrvatskoj radi usporedbe upravo uvedenog poreza na nekretnine u našoj zemlji s onima u srednjoj i istočnoj Europi.

Poziv

Ako ste došli do zanimljivih znanstvenoistraživačkih spoznaja i rezultata, provodite uspješan razvojni projekt i želite podijeliti informacije o tome, ili pripremate događaj o kojem želite informirati kolegice i kolege, slobodno nam prosljedite informaciju koju ćemo rado uključiti u jedan od sljedećih brojeva **Regio-novosti**.